

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning
Lärarprogrammet, examensarbete 10 poäng

Medieundervisning och lärstilar
– en tillämpning med utgångspunkt
i aktuell forskning

Tina Fernström

”LAU660”

Handledare: Karin Fogelberg

Examinator: Annika Bergström

Rapportnummer: Ht06 2432-04

Abstract

Examinationsnivå:	Examensarbete på korta lärarprogrammet, 10 poäng
Titel:	Medieundervisning och lärstilar – en tillämpning med utgångspunkt i aktuell forskning.
Författare:	Tina Fernström
Termin och år:	HT 2006
Institution:	Sociologiska institutionen
Handledare:	Karin Fogelberg
Rapportnummer:	
Nyckelord:	Medieundervisning, medieforskning, Medieprogrammet, mediekommunikation, lärstilar

Sammanfattning: Uppsatsens **syfte** är att beskriva hur ett undervisningsmoment i kursen mediekommunikation A kan utformas i enlighet med kunskap om lärstilsteori och aktuell forskning om medieundervisning som grund. Jag har valt att göra min tillämpning enligt lärstilsmetoden mot bakgrund av att Göteborgs stad utbildning genomför ett antal projekt som syftar till att prova om lärstilsmetoden kan förbättra elevernas inläring. Mina **frågeställningar** är: *vad* inom kursen mediekommunikation A skulle särskilt lämpa sig att introducera med hjälp av en lärstilsmetod? *Hur* skulle ett lektionsupplägg enligt lärstilsmetoden kunna se ut för detta moment? *Vilka* är potentiella för- och nackdelar med ett sådant upplägg? Min **metod** är hermeneutisk. Jag vill med hjälp av tidigare forskning inom området medier och undervisning lyfta fram vad som kan ses som särskilt angeläget att arbeta med och tillämpa detta enligt lärstilsmetoden i ett moment på kursen mediekommunikation A på gymnasiets Medieprogram. Mitt **resultat** visar att forskningen inom medieundervisning främst pekar på området "media literacy" som angeläget att arbeta med. Det är också det område jag under min praktik upplevt svårast för elever på Medieprogrammets första år i kursen mediekommunikation A. Jag har därför valt ett moment inom detta område och ger ett förslag till tillämpning på detta enligt Dunn och Duns lärstilmodell. Det är min avsikt att detta arbete ska tillföra ny kunskap om hur man kan använda en lärstilsmetod inom området medieundervisning för att förbättra elevernas inläring. Det är också en ambition att mitt arbete kan inspirera lärare till att använda lärstilsmetoden inom andra ämnen.

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1. INLEDNING, LÄRARUTBILDNINGENS EXAMENSARBETE	4
2. BAKGRUND	6
2.1 LÄRSTILSPROJEKTET PÅ MUNKEBÄCKSGYMNASIET	6
2.2 LÄROPLANENS SKRIVNINGAR.....	8
2.3 MEDIEPROGRAMMET	9
2.4 MEDIKOMMUNIKATION	10
3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	12
4. METOD OCH MATERIAL	13
4.1 VAL AV LITTERATUR	14
4.2 ÄMNESTILLÄMPNINGEN.....	15
5. RESULTAT OCH ANALYS	16
5.1 LÄRSTILAR – ÄNNU EN PEDAGOGISK MODEMETOD?	16
5.2 LÄRSTILAR ENLIGT DUNN OCH DUNN	17
5.3 LÄRSTILSARBETE I SVERIGE.....	19
5.4 FORSKNING OM MEDIEUNDERVISNING – KUNSKAPSLÄGET IDAG	21
5.4.1 <i>The International Clearinghouse on Children, Youth and Media</i>	21
5.4.2 <i>Forskning inom området medier och undervisning</i>	23
5.4.3 <i>Media Literacy</i>	25
5.4.4 <i>Läromedel inom medieområdet</i>	26
5.4.5 <i>Sammanfattning – vad säger aktuell forskning om medieområdet och undervisning?</i>	28
5.5 TILLÄMPNING AV LÄRSTILSTEORI I MEDIEUNDERVISNING	29
5.5.1 <i>Sammanfattning</i>	34
6. SLUTDISKUSSION	34
REFERENSER	37

1. Inledning, lärarutbildningens examensarbete

Detta examensarbete på 10 poäng avslutar min utbildning till yrkeslärare på Medieprogrammet på gymnasiet. Under det korta lärarprogrammets tre terminer har vi studenter haft undervisning inom en mängd olika områden - frågeställningarna som varit och är relevanta för läraryrket är många. Parallellt med den högskoleförlagda utbildningen (HFU) har vi haft en stor andel verksamhetsförlagd utbildning (VFU), sammanlagt 20 veckor, som gjort att vi redan innan vi blivit färdiga lärare har fått en ganska god bild av vad som väntar oss.

Under min VFU på Munkebäcksgymnasiet kom jag i kontakt med ett projekt som innebär att skolan ska prova att arbeta med det som kallas "lärstilar". Min första handledare på Munkebäcksgymnasiet ingår i skolans projektgrupp och jag har därför haft möjlighet att delta i projektet som startade under våren 2006. Begreppet "lärstilar" kan användas med olika innebörder. Lärstilar i det här projektet handlar om att synliggöra människors strategier för att lära sig något nytt och svårt. Forskningen kring lärstilar i den här bemärkelsen utgår från makarna Dunn & Dunns arbete som påbörjades under sextiotalet i USA¹. Deras metod för det de kallar "Learning styles" kan sägas utgå från två spår, dels hjärnforskning och främst då forskning om de två hjärnhalvornas olika funktioner och dels forskning om vad som påverkar människors inlärning i form av t.ex. miljöfaktorer. Metoden saknar inte kritiker, men i Sverige finns sedan 2002 Sveriges Lärstilscenter² och vad jag funnit en akademisk avhandling³ samt ett antal uppsatser och vetenskapliga artiklar⁴ som ger stöd för metoden. Lärstilsprojektet på Munkebäcksgymnasiet är ett av flera lärstilsprojekt som stöds av Göteborgs Stad Utbildning, slutrapportering av projektet kommer att ske hösten 2007⁵.

¹ Professor Rita Dunn, University of St John's University, New York, www.learningstyles.net

² <http://www.larstilscenter.se/>

³ Boström, 2004

⁴ www.lena.bostrom.se/Forskning

⁵ Karin Asplund, Stöd- och servicekontoret, Göteborgs Stad Utbildning, 2006

Den didaktiska delen av min utbildning har samlat alla yrkeslärare i en gemensam grupp. Någon undervisning i didaktik med det egna ämnet i fokus har inte varit möjlig att ta del av annat än i praktisk form under VFU-perioden. Ute på VFU går det mesta fort och är praktiskt inriktat, någon tid för fördjupning i medieämnet har inte varit möjlig att göra.

När jag valde uppsatsämne kändes det naturligt för mig att fördjupa mig inom medieämnet och samtidigt försöka knyta ihop det med Munkebacksgymnasiets arbete med lärstilar. Vad säger aktuell forskning inom "medieområdet och utbildning"? Hur skulle man kunna arbeta med lärstilsmetoden inom ämnet mediekommunikation på bästa sätt med utgångspunkt i dessa forskningsresultat?

En av våra föreläsare nämnde att titlarna på lärarstudenternas examensarbeten ofta är en god källa till att hitta "luckorna" i lärarutbildningen, d.v.s. att hitta de områden som studenterna känner saknas, som de vill veta mer om. Som blivande medielärare på gymnasiet tycker jag att det är rimligt att jag har koll på aktuell forskning inom området medier, ungdomar och undervisning. Min tidigare examen med inriktning på medie- och kommunikationsvetenskap är en god grund, mina yrkeslivserfarenheter likaså, men jag behöver också ny kunskap inom mitt område. Didaktisk kunskap om hur jag ska gå tillväga med undervisning om medier. Kunskap om hur unga människor ser på sig själva och sin roll i medielandskapet. Kunskap om hur jag kan omsätta dessa kunskaper i ett praktiskt moment i min undervisning.

Att jag intresserar mig mest för kursen mediekommunikation beror på att det är en kurs som är grundläggande för elevernas kommande arbete med mer praktiskt inriktade kurser som t.ex. foto, grafisk kommunikation, expo eller textproduktion. Har man inte förstått den grundläggande teoretiska bakgrunden till hur olika medier fungerar, under vilka förutsättningar de fungerar eller vilka roller de spelar i samhället har man förmodligen svårt att göra riktigt bra jobb i de tidigare nämnda kurserna.

Jag vill med detta arbete försöka hitta och lyfta fram den forskning som känns mest relevant för mig som blivande medielärare. Jag hoppas, och tror, förstås också att andra blivande medielärare ska ha nytta av dessa kunskaper.

För att få en bakgrund frågorna ovan inleder jag med att i kommande bakgrundskapitel berätta mer om:

- bakgrunden till Göteborgs stads stöd för lärstilsprojekt,
- Munkebäcksgymnasiets lärstilsprojekt,
- Läroplanens skrivningar om gymnasieskolans mål (Lpf 94) samt syfte och mål för Medieprogrammet och ämnet mediekommunikation.

2. Bakgrund

2.1 Lärstilsprojektet på Munkebäcksgymnasiet

Sedan höstterminen 2005 har Munkebäcksgymnasiet som en av fyra gymnasieskolor i Göteborg fått särskilda medel från Utbildningsförvaltningen för att pröva ett förändrat arbetssätt för antagna elever som är behöriga men har ofullständiga betyg från grundskolan, så kallade preparandelever. På Munkebäcksgymnasiet har man valt att använda dessa särskilda medel till det man kallar studiepass. Studiepass är extra undervisningstid på sammanlagt 120 minuter per vecka. Studiepassen är inte avsedda enbart för preparandelever, utan är obligatoriska för samtliga elever i årskurs 1 på Medieprogrammet och Samhällsprogrammet med medieinriktning. Avsikten har varit att inte skilja ut preparandeleverna, utan att ge dem stöd tillsammans med sina klasskamrater. Under den första perioden av termin 1 styrs innehållet i studiepassen av skolan, då läser eleverna bland annat studieteknik. Under de kommande tre perioderna väljer eleverna själva studiepass utifrån behov. Valen ska helst göras i samråd med elevens studiehandledare med den individuella studieplanen som utgångspunkt. Eleverna har möjlighet att välja fördjupning eller förstärkning inom ett ämnesområde. De kan också välja något område de själva är särskilt nyfikna på.

Målsättningen med preparandsatsningen har varit att preparandeleverna ska vara mer anställningsbara efter 3-4 år. Om detta uppnåtts går inte att säga idag. De resultat man kan avläsa hittills i projektet är att avhoppet i gruppen preparander på Munkebäcksgymnasiet varit betydligt lägre än i en kontrollgrupp med elever som haft

fullständiga betyg. Projektet som helhet ska utvärderas i två etapper, efter läsårsavslutningen 2007/08 och 2008/09⁶.

Under vårterminen 2006 startades ett **lärstilsprojekt** på Munkebäcksgymnasiet. Även detta projekt stöds av Utbildningsförvaltningen. Ett antal skolor i Göteborg får särskilt stöd för att utveckla arbete med lärstilsmetoden som grund. Syftet med projektet är att utforska om lärstilsmetoden kan användas för att förbättra elevernas inläring. På Munkebäcksgymnasiet har man valt att göra lärstilsprojektet till en del av preparandsatsningen som beskrivits ovan. Att arbeta med elevernas lärstilar ses som en del av att förbättra deras studieteknik och tanken är, om projektet slår väl ut, att ett lärstilsmoment i så fall ska ingå i studiepassen för period 1, dvs. där studieteknik ingår som en del.

Projektgruppen består av en av skolans specialpedagoger, sju lärare med ämnesinriktningarna matematik, naturkunskap, idrott, svenska, engelska, foto, mediekommunikation, rörlig bild, expo och grafisk illustration, den rektor som är ansvarig för Medieprogrammet på skolan samt jag själv, lärarstudent. Förutom att medverka på projektmöten har jag haft möjlighet att delta vid nio lärstilsstudiepass som genomförts från och med vecka 2 till och med vecka 11. Jag har också haft möjlighet att delta i en heldagsutbildning på temat Lärstilar med Lena Boström som riktades till de gymnasieskolor i Göteborgs om deltar i projektet⁷.

Lärstilsprojektet kommer att genomföras under period 3 och består sammanlagt av nio lektionspass á 100 minuter. Under projektiden kommer man att låta en grupp elever genomföra ett lärstilstest. Testresultatet ska bearbetas av eleverna som sedan ska presentera sin lärstil för varandra och reflektera över vilka konsekvenser denna nya kunskap för med sig. Lärare och elever kommer att diskutera möjligheter att anpassa undervisningen och kanske förändra skolans inlärningsmiljöer i framtiden. Det är ett uttalat önskemål från projektgruppen att, i mån av tid, kunna pröva ett antal lektioner inom den ordinarie undervisningen inom kursen mediekommunikation A med utgångspunkt i lärstilsmetoden.

⁶ Karin Asplund, Stöd- och servicekontoret, Göteborgs Stad Utbildning, 2006

⁷ Burgårdens Utbildningscentrum, 2007-01-19, utbildning ordnad av Göteborgs Stad Utbildning, ansvarig: Karin Asplund, utbildare: Lena Boström

Hur kan man då motivera lärstilsarbetet med utgångspunkt i skolans styrdokument? För att ta reda på detta har jag läst Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94 samt program- och kursmål för Medieprogrammet respektive kursen mediekommunikation.

2.2 Läroplanens skrivningar

Innehållet i ämnet mediekommunikation styrs av Skolverkets styrdokument på flera olika nivåer, genom skrivningar i den gällande läroplanen, Lpf 94 (Läroplan för de frivilliga skolformerna) samt genom program- och kursmål för Medieprogrammet respektive ämnet mediekommunikation⁸.

I Lpf 94 ligger stort fokus på att stärka elevernas förmåga att ta ansvar för sitt lärande och sin personliga utveckling samt att stärka deras roll i det demokratiska samhället. Något som också betonas är individualiseringen av undervisningen för eleven "Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov".

Ur Lpf 94

Skolan skall sträva mot att varje elev

- tar personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö,
- aktivt utövar inflytande över sin utbildning,
- utifrån kunskap om demokratins principer vidareutvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- utvecklar sin vilja att aktivt bidra till en fördjupad demokrati i arbetsliv och samhällsliv och
- stärker sin tilltro till den egna förmågan att själv och tillsammans med andra ta initiativ, ta ansvar och påverka sina villkor.

Sammanfattningsvis kan sägas att Lpf 94 ger gymnasieskolan i uppdrag att ge så goda förutsättningar som möjligt för att varje elev själv ska kunna ta ansvar för sitt lärande och sin personliga utveckling. Den betonar också skolans fostrande roll när det gäller elevens förståelse för de demokratiska grundprinciperna och att få eleven att vilja vara aktiv i demokratiska processer i och utanför skolan. I dagens samhälle

⁸ Samtliga styrdokument finns på Skolverkets hemsida: www.skolverket.se

spelar medierna en mycket stor roll i den demokratiska processen och det är därför naturligt att särskilt koppla ihop Medieprogrammets innehåll med dessa skrivningar.

Längre fram i uppsatsen i det kapitel som handlar om lärstilar kommer det att bli tydligt att arbete med lärstilar innebär arbete med just den personliga utvecklingen när det gäller inläring. Själva tanken med lärstilsarbetet är att få eleverna att öka sin självkänedom vad gäller inlärningsätt vid svåra och nya moment. Genom att göra det kan de stärka sina strategier för den egna inläringen. På motsvarande sätt ska pedagogen bli medveten om sin lärstil och hur den påverkar det egna sättet att undervisa. Nästa steg är att kunna anpassa sin undervisning utifrån den elevsammansättning som finns i klassrummet.

2.3 Medieprogrammet

Medieprogrammet, där ämnet mediekommunikation ingår, har en rad program mål⁹ där de som jag tänker mig främst har koppling till ämnet mediekommunikation är:

”Utbildningen ger förståelse och erfarenhet av kommunikation genom olika medier samt ger tillfälle att pröva och utveckla den egna förmågan att förmedla budskap. I utbildningen behandlas huvudsakligen masskommunikation via medier. Insikter om kommunikation utvecklas i utbildningen genom att eleverna lär sig kommunicera budskap till olika mottagare. Förståelse av mediernas roll och förutsättningar skapas genom arbete med medietekniken. Hantering av medietekniken är med andra ord inte bara ett mål utan också ett pedagogiskt redskap.”

När det gäller skolans ansvar finns en rad punkter att uppfylla, av dem väljer jag nedanstående som jag tycker särskilt kan hänföras till innehållet i ämnet mediekommunikation:

Skolan skall ansvara för att eleverna vid fullföljd utbildning:

- Kan analysera sina metoder och sitt arbetsresultat utifrån de etiska regler som gäller inom medieområdet.

⁹ Skolverket, www.skolverket.se (SKOLFS 1999:12)

- Kritiskt kan granska värderingar och attityder i mediernas budskap samt problematisera förhållandet mellan människor, medier och samhälle.
- Har förmåga att diskutera och ta ställning till etiska frågor och förhållningssätt som rör yrkesutövningen.
- Har kännedom om de bestämmelser och internationella överenskommelser som gäller för området.

Här ligger stor tonvikt vid både teoretiska och praktiska kunskaper, eleverna ska bli duktiga på att både vara kritiskt analytiska och praktiskt skickliga i att använda olika medier. Själva användandet av olika medietekniker ses som ett pedagogiskt verktyg som ska ge eleverna kunskaper om deras förutsättning vilket jag inte tycker är självklart. För att eleverna ska kunna förstå mediers roll och förutsättningar krävs mer än praktisk hantering av själva medietekniken. Utan att ha teoretiska kunskaper om mediers skilda förutsättningar och roller är risken mycket stor att eleverna inte förstår hur de ska använda dem annat än i just teknisk bemärkelse. Detta hanteras delvis annorlunda i kursmålen för ämnet mediekommunikation.

2.4 Mediekommunikation

Skolverket anger att ämnet **mediekommunikation** har följande **syfte**:

”Utbildningen i ämnet mediekommunikation syftar till att ge grundläggande teoretiska och praktiska kunskaper om massmedier och förståelse av masskommunikationens och reklamens roll och betydelse i samhället. Ämnet syftar till att ge kunskaper om samspelet mellan individer, medier och samhället samt förståelse av den process som försiggår i samspelet mellan sändare och mottagare av ett budskap. Ett ytterligare syfte är att ge kunskaper om nyhetsmediers roll i en demokrati och deras uppgift att informera, kommentera och granska. I detta ingår även att ge kunskaper i källkritik.”

Ämnet Mediekommunikation består av fyra kurser, Mediekunskap, Mediekommunikation A, Mediekommunikation B och Mediekommunikation C. Mediekunskap handlar främst om massmediernas historiska framväxt och vilken roll massmedier har i samhället idag. Mediekommunikationskurserna handlar om masskommunikation och reklam, vilka roller de har och hur de kan relateras till sina

mottagare, sin publik som man uttrycker det i beskrivningen av ämnets karaktär och uppbyggnad. I de följande kurserna går man sedan vidare och fördjupar elevernas kunskaper i marknadskommunikation med en tydlig projektinriktning och i C-kursen ges fördjupade kunskaper i att genomföra marknads- och attitydundersökningar. Mål för kursen Mediekommunikation A handlar om främst om att eleven ska ha god kännedom om kommunikationsprocessen och vilken informationens och reklamens roll i samhället är. Eleverna ska också kunna välja medier utifrån målgrupper, utforma budskap, ge kunskaper om vilken teknik som används i arbetslivet.

För att **sammanfatta** målen för mediekommunikationskurserna kan man säga att de handlar om att eleverna ska få förståelse för mediers roller och betydelse i samhället. De ska göra detta med hjälp av teoretisk kunskap och genom praktisk användning av olika medier. Stor vikt läggs vid analytisk förmåga och kunskaper i hur man arbetar med källkritik.

De styrdokument som ligger till grund för arbetet på Medieprogrammet och kursen mediekommunikation har fokus på både teoretiska och praktiska moment. Det jag tycker saknas i dokumentens skrivningar är delar som handlar om hur den enskilda eleven ska se sin egen roll i medielandskapet. Kommunikation beskrivs ur ett klassiskt så kallat sändarperspektiv vilket innebär att man utgår från att det finns en sändare som sänder ett budskap till en tänkt mottagare som tar emot, detta beskrivs t.ex. av John Fiske i hans klassiska kommunikationsmodell¹⁰. Denna syn på relationen mellan sändare och mottagare har idag förändrats och idag finns nyare kommunikationsmodeller som känns mer relevanta. I dessa ses mottagaren, eller publiken, som mycket mer aktiv än i Fiskes modell.

Under min praktik har jag upplevt att många av de elever jag stött på har problem med just de teoretiska delarna av kursen mediekommunikation. Det verkar särskilt svårt att analysera och reflektera över sin egen roll i relation till de medier som omger oss. Hur använder *jag* olika medier? Vad får det för konsekvenser för *mig* respektive den som är avsändare? Hur påverkar *jag* olika medier? Vilket är avsändarens syfte med kommunikationen? Vilka är villkoren för vår kommunikation? Hur kan man vara

¹⁰ Fiske, 1991

källkritisk? Dessa funderingar har lett mig fram till den här uppsatsens syfte och frågeställningar.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt examensarbete är:

att beskriva hur ett undervisningsmoment i kursen mediekommunikation A kan utformas i enlighet med kunskap om lärstilsteori och aktuell forskning om medieundervisning som grund.

Mina frågeställningar är:

- 1. Vad inom kursen mediekommunikation A skulle särskilt lämpa sig att introducera med hjälp av en lärstilsmetod?**
- 2. Hur skulle ett lektionsupplägg enligt lärstilsmetoden kunna se ut för detta moment?**
- 3. Vilka är potentiella för- och nackdelar med ett sådant upplägg?**

Med mitt syfte och mina frågeställningar vill jag knyta ihop områden som jag tycker är relevanta för mig i min kommande lärarprofession: *vad* inom medieområdet är särskilt viktigt att jobba med och *hur* skulle man kunna göra detta med hjälp av en metod som bland annat testas av Utbildningsförvaltningen? Min tillämpning ska ses som ett exempel på hur man skulle kunna omsätta kunskaper från två områden; medieforskning med fokus på undervisning och kunskap om lärstilar som metod.

4. Metod och material

Jag har valt att göra en ämnestillämpning av lärstilsteori enligt Dunn och Dunn med grund i aktuell forskning kring medieundervisning. Genom att gå igenom forskningslitteratur inom området medier och undervisning samt litteratur om lärstilsmetoden vill jag undersöka hur man skulle kunna tillämpa lärstilsmetoden inom ämnet mediekommunikation.

Min metod är hermeneutisk. Det innebär att jag har läst och tolkat tidigare gjord forskning och utifrån denna kunskap dragit nya slutsatser. I mitt arbete har jag läst tidigare forskning inom framför allt två områden: medieforskning med fokus på undervisning och forskning om lärstilar. Nästa steg har varit att föra samma de kunskaper jag hämtat inom respektive område och sedan ge förslag på en praktisk tillämpning.

För att läsaren ska förstå vilken ingång jag haft i mitt material redovisar jag min förförståelse av mitt område i ett bakgrundskapitel: egna erfarenheter, historisk bakgrund till projekt, styrdokument som påverkar min kommande läsning. Jag har också redovisat bakgrund och förutsättningar för varför jag väljer att tillämpa mina kunskaper enligt lärstilsmodellen. **Det är inte min avsikt att i denna uppsats avgöra om lärstilsmetoden enligt Dunn och Dunn är en god pedagogisk metod.** Jag har valt att göra min tillämpning enligt lärstilsmetoden mot bakgrund av att Utbildningsförvaltningen i Göteborgs valt att genomföra försök med denna metod på ett antal gymnasieskolor i Göteborg. Jag är medveten om att det finns kritiska röster mot metoden, inte minst inom lärarkåren har en kritisk debatt förts i Lärarnas tidning under hösten 2006¹¹. Men säg den pedagogiska metod som saknar kritiker!

Jag har sökt litteratur på ett öppet och förutsättningslöst sätt och försöker redovisa både den litteratur jag tycker jag haft nytta av för att besvara mina frågeställningar och den litteratur jag på vägen fått välja bort. Det har varit min ambition att andra ska kunna följa gången i mitt arbete och på ett enkelt sätt hitta mina referenser.

På vilket sätt kan denna uppsats sägas vara meningsfull forskning? "Att tolka är alltså att försöka ta reda på en underliggande mening, eller att säga något som framstår som oklart på ett klarare sätt" säger vetenskapsfilosofen Charles Taylor¹². Något jag tagit fasta på från hans beskrivning av kriterier för hermeneutisk forskning är att man genom att tolka skapar en ny text som försöker uttrycka den första textens mening på ett klarare sätt. I mitt fall handlar det också om att omsätta tolkad kunskap till praktisk handling för att skapa ytterligare en dimension av förståelse. Detta är en viktig del av hermeneutikens frågeställningar – för vem är tolkningen meningsfull? I mitt fall handlar det om att tolkningen är viktig för den som ska använda den, d.v.s. mig själv som blivande lärare. Men inte bara för mig själv, utan även för att andra lärare i mediekommunikation ska kunna ha nytta av detta arbete.

En annan viktig del av hermeneutisk forskningsmetod är att redovisa sina perspektiv. Staffan Larsson skriver i "Om kvalitetskriterier i kvalitativa studier"¹³ att "*en dominerande tanke i vår tid är att det alltid gömmer sig ett perspektiv bakom varje beskrivning av verkligheten*". För att en undersökning ska hålla hög kvalitet måste en forskare redovisa sitt perspektiv eller förförståelse av ett forskningsproblem. Han skriver vidare att det inte är en lätt uppgift och att det praktiskt sett handlar om att avgränsa sig till det som är rimligt och relevant. Under vår utbildning har det poängterats att våra examensarbeten ska uppfylla krav på att vara kritiserbara, kontrollerbara och kommunicerbara. Om jag lyckats med detta eller inte är upp till läsaren att bedöma.

4.1 Val av litteratur

Jag har sökt litteratur inom områdena lärstilar och medieforskning med inriktning på medieundervisning. När det gäller lärstilar har jag utgått från den modell som tagits fram av Dunn och Dunn¹⁴ och sedan avgränsat mig till att söka litteratur kring hur man i Sverige tolkat denna modell samt gjort tillämpningar av den. Denna avgränsning har jag främst gjort av tidsskäl, något annat hade inte varit rimligt under denna begränsade period.

¹² Gilje och Grimen, 2002

¹³ Larsson,

¹⁴ www.learningstyles.net

Inom området aktuell medieforskning med fokus på undervisning har jag främst letat efter forskning i Sverige. Jag fann tidigt att det i Göteborg finns ett mycket bra centrum för insamling av internationell forskning inom mitt område, "The International Clearinghouse on Children, Youth and Media". Som namnet anger är den forskning de sammanställer internationell vilket har gjort att jag även tagit del av en del internationellt material. Även denna avgränsning är gjord av tidsskäl, det har helt enkelt inte varit möjligt att samla ett större material. Kanske hade det heller inte varit relevant eftersom min ämnestillämpning är utformad för en svensk gymnasieklass med den svenska skolans styrdokument som grund. Den forskning jag har tittat på har också främst varit forskning om medieundervisning riktad till ungdomar i gymnasieåldern eftersom det är för denna ålder jag gör min ämnestillämpning. Ytterligare diskussion om vilken sorts medieforskning som varit mest relevant för mig kommer tas upp i kapitlet om medieforskning¹⁵.

4.2 Ämnestillämpningen

När det gäller metod och litteratur för min ämnestillämpning har jag utgått från de beskrivningar som görs inom lärstilsmetoden för att karaktärisera individers olika strategier för inläring. Detta försöker jag sedan koppla till det centrala i ämnet mediekommunikation, både med utgångspunkt i styrdokument och med utgångspunkt i den forskning som jag hittat om medieundervisning med fokus på ungdomar.

Tillämpningen kan tyckas vara en väldigt liten del av kurs- eller programinnehåll. Jag tycker ändå att det är relevant att fokusera på denna lilla del. Genom att ta reda på hur man kan omsätta lärstilsmetoden i ett moment får man också kunskap och inspiration kring hur man skulle kunna omsätta andra moment. Det är min ambition att tillämpningen ska kunna gå att överföra på andra moment och kanske också på andra ämnen med liknande karaktär, t.ex. samhällskunskap.

¹⁵ Se kap. 5.2!

5. Resultat och analys

5.1 Lärstilar – ännu en pedagogisk modemetod?

Arbetet med lärstilar har pågått under många år och man kan undra varför metoden inte blivit mer känd och mer använd när den nu funnits så länge. Orsakerna till detta är säkert flera. - Ska du verkligen ge dig in i det pedagogiska skyttegravskriget, undrade min gamla chef när jag lämnade mitt informationsjobb. Jag förstod inte då vad hon menade men börjar nu ana. Olika pedagogiska metoder kommer och går, åsikterna går isär bland lärarkåren om vad som är bra och dålig pedagogik. Skolsystemet är ett trögrörigt system, tittar man i klassrummen ser de i många, men inte alla, fall ut som när jag gick i skolan på sjuttioalet. Bänkar i rader riktade mot läraren och svarta tavlan. Så har det sett ut inte bara sedan sjuttioalet utan ända sedan skolan blev allmän. Som jag redovisat tidigare är det inte min avsikt att göra någon bedömning av lärstilsmetoden i sig, utan att redogöra för dess väsentliga innehåll, ange varför det kan vara relevant att använda sig av lärstilar som metod mot bakgrund av skolans styrdokument och sedan ge ett förslag till tillämpning av lärstilsmetoden i kursen mediekommunikation A.

Varför är då arbetet med lärstilar relevant i dagens skola? En av grunderna i läroplanen för de frivilliga skolformerna är att undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Detta är en förändring av synen på skolans undervisning. En ökad individanpassning kräver en högre grad av anpassning av undervisningen utifrån varje elevs behov. Jag ser forskningen kring lärstilar som en bra utgångspunkt för ett sådant arbete. Vad är då lärstilar?

5.2 Lärstilar enligt Dunn och Dunn

Begreppet lärstilar kan avse många olika saker. I den här uppsatsen är utgångspunkten den forskning som bedrivs av Dr Rita Dunn, St John´s University, New York¹⁶. Sedan 1960-talet har hon tillsammans med sin make John Dunn forskat om inläring med fokus på två spår: olika yttre och inre faktorer som påverkar inlärningsprocessen samt vänster respektive höger hjärnhalvas olika funktioner i inlärningsprocessen. Det de kommit fram till i sin forskning är att varje individ har olika preferenser när det gäller hur man lär in något nytt och svårt. Genom att identifiera sin individuella lärstil kan man bättre utveckla lämpliga strategier för att lära sig nya och svåra saker¹⁷.

Dunn & Dunn utgår ifrån att nästan alla människor har förmåga att lära sig saker, men att man har olika styrkor och svagheter i inlärningsprocessen. Genom att identifiera och stärka de egna styrkorna ökar man sina möjligheter att lära sig nytt och svårt. Styrkor och svagheter rangordnas inte, alla sätt att lära sig saker är lika värdefulla. Rita Dunns definition av lärstilar är:

"Learning Style is the way in which each learner begins to concentrate on, process, and retain new and difficult information"¹⁸

Dunn och Dunn har tagit fram ett lärstilstest som ska tydliggöra den egna lärstilen. Lärstilstestet försöker fånga hur en person tar emot och bearbetar information från omvärlden, vilka stimuli eleven reagerar mest positivt på. Dunn & Dunns modell, "Learning Styles Model", innehåller fem stimuli som är uppdelade i 20 olika element eller faktorer som de i sin forskning kommit fram till mätbart kan påverka inlärningsprocessen¹⁹:

¹⁶ www.stjohns.edu

¹⁷ Dunn and Dunn 1999, <http://www.learningstyles.net>

¹⁸ Dunn and Dunn 1999, <http://www.learningstyles.net>

¹⁹ Dunn and Dunn 1999, <http://www.learningstyles.net>

- Miljömässiga faktorer (ljud, ljus, temperatur, möbler)
- Emotionella element (motivation, anpassning, uthållighet, struktur)
- Sociologiska element (ensam, par, grupp, team, auktoritet, variation)
- Fysiologiska element (perceptuella preferenser, intag, rörelse, tid på dagen)
- Psykologiska element (informationsbearbetning och tankestil)

Lärstilstestet består av ett antal frågor som utgår från elementen ovan. Resultatet ger en lärstilsprofil som anger vilka preferenser den testade har i situationer då något nytt och svårt ska läras in.

Sinnespreferens/VAK

En av de populäraste modellerna för att beskriva inlärningsstil är VAK²⁰ Det finns tre (eller fyra) olika sätt att ta emot information från omvärlden. En person föredrar oftast ett sätt framför de andra.

- **Visuella:** böcker, bilder, diagram, filmer
- **Auditiva:** föreläsningar, inspelade band, diskussioner
- **Taktila:** rita, måla, skriv, använd datorn, spel, pussel, kort etc.
- **Kinestetiska:** röra sig, uppleva, experimentera, dramatisera, verkliga livet

Elever som har god visuell förmåga tar till sig det som ögat ser, tänker gärna i bilder. Den auditiva eleven lär sig bäst genom ljud, tycker om att lyssna, prata och diskutera. En kinestetisk (rörelse) och taktil (känsl) person har lättast att lära om det ingår rörelse i inlärningsprocessen.

Enligt Dunn och Dunn är fördelningen när det gäller vuxnas sinnespreferenser följande²¹:

- **Visuell:** 30 %
- **Auditiv:** 22 %
- **Kinestetisk/taktil:** 48 % (starkt kinestetisk: 15 %)

²⁰ Lena Boström, Inläring på elevernas villkor, Brain Books 1997

²¹ www.learningstyles.net

Siffrorna anger det sinne man helst använder i en inlärningsituation. Elever som har en blandad lärstil har förmågan att växla mellan de olika sätten vid olika situationer. Visuella och auditiva elever passar bra in i det traditionella undervisnings sättet, mycket av inläringen riktas till öga eller öra. Det är värre för kinesteterna och de taktila, i traditionell undervisning blir knappast deras behov tillgodosedda. Enligt Lena Boström utgör de rena kinesteterna 20 % av eleverna i grundskolan²².

Genom att eleven blir medveten om sina strategier och kan utnyttja och utveckla dessa bättre förbättras hans eller hennes förutsättningar för inläring. Genom att pedagoger blir medvetna om både den egna lärstilen och elevgruppens lärstilar kan han eller hon anpassa sin pedagogik för att uppnå ett bättre studieresultat för individerna i gruppen. Enligt Dunn & Dunn är detta en metod som är till nytta för alla, men som kan ses som särskilt viktigt för de elever som traditionellt anses ha svårigheter med inläring²³.

5.3 Lärstilsarbete i Sverige

I Sverige finns sedan 2002 föreningen Sveriges LärstilsCenter med säte i Örnsköldsvik²⁴. Ordförande är fil. Dr. Lena Boström. Lena Boström doktorerade 2004 med avhandlingen "Lärande och metod" i pedagogiskt arbete. Avhandlingen skrevs vid Högskolan för Lärande och Kommunikation, Jönköping med Helsingfors Universitet som partneruniversitet. I sin avhandling jämför hon lärstilsanpassad undervisning med traditionell undervisning i svensk grammatik. Hennes resultat visar att elever har nytta av att känna till sina strategier för lärande. "Förståelse för undervisningsmetoder, lärande och lärstilar tycks kunna ge såväl lärare som elever verktyg i den egna livslånga lärandegrammatiken"²⁵. Sveriges LärstilsCenter ingår i det internationella nätverket Learning Styles Network, ILSN, som har 26 filialer runt om i världen²⁶. Lena Boström är även certifierad till Learning Styles Trainer av St

²² www.lenabostrom.se

²³ www.lenabostrom.se

²⁴ www.larstilscenter.net

²⁵ www.lenabostrom.se

²⁶ <http://www.learningstyles.net/>

John´s University i New York²⁷. Certifieringen innebär att man inför detta lärosäte fått bevisa sina kunskaper i teori och praktik när det gäller att omsätta idéerna om människors olika lärstilar²⁸.

I boken **Inläring på elevernas villkor** skriver Lena Boström och Hans Wallenberg om sin syn på inläring och inlärningsstrategier. De utgår från bland annat från Harvardprofessorn Howard Gardners forskning som visar att det finns minst sju intelligenscentra i hjärnan: den lingvistiska, den logisk-matematiska, den musikaliska, den spatiala, den visuella, den kinestetiska (kroppsliga), den interpersonella (sociala) samt den intrapersonella (självkänedom). Deras slutsats är att man som lärare måste stimulera samtliga sju intelligenser för att nå alla elever. Detta görs genom att läraren anpassar och varierar sitt arbetssätt²⁹.

I texten "Metoder för alla stilar"³⁰ beskriver Lena Boström olika pedagogiska verktyg för att anpassa undervisningen till de olika lärstilarna, det är bl.a. ur denna text jag hittat inspiration för mitt förslag till tillämpning.

Kerstin Hjelm på Nynässkolan i Gävle har arbetat med lärstilar och skriver ett antal frågor och svar på Lena Boströms hemsida www.lenabostrom.se. En av hennes frågor är om man bara ska hålla sig till den lärstil man har starkast preferens för? Hennes svar är att alla elever har förmåga att öva upp sina olika sätt att lära sig, men att det för många är förödande att börja inläring av något nytt och svårt på det sätt de är minst bra på. Genom att börja lära sig nytt och svårt på det sätt man har starkast preferens för kan man sedan gå vidare och t.ex. repetera på andra sätt. Hon påminner också om att sinnespreferensen bara en av flera faktorer som påverkar inlärningsprocessen, se Dunn och Dunns 21 faktorer ovan.

²⁷ <http://www.stjohns.edu/>

²⁸ www.lenabostrom.se

²⁹ Boström och Wallenberg, 2005

³⁰ Boström, 2006

5.4 Forskning om medieundervisning – kunskapsläget idag

Undervisning om medier har funnits med i läroplanen sedan lång tid tillbaka. Exempelen på mediepedagogiskt arbete inom skolans värld är många, inte minst har många projekt med fokus på ny teknik (IT) genomförts, men även projekt med tyngdpunkt på enskilda medier som t.ex. film eller dagstidningar. Svenska Filminstitutets arbete med "Agenda M" är ett förslag till plan för mediepedagogiskt utvecklingsarbete för att stärka och utveckla arbetet med medier i skolan med fokus på IT och elevers eget filmskapande³¹. Utbildningsradions serie "Ramp – om medier"³², och Tidningsutgivarnas material för pedagoger³³ är andra exempel på mediepedagogiska material. Ett annat exempel är det mediekritiska nätverket Allt är möjligt som sedan 1992 arbetat mot stereotypa skildringar av kvinnor och män i medier, bl.a. genom att göra pedagogiska handledningar för lärare³⁴.

När det gäller forskning som är mer övergripande och oberoende av vilken del inom medieområdet man arbetar med verkar det inte finnas lika mycket material. Detta konstaterar medieforskaren fil dr Karin Fogelberg i sin rapport "Media Literacy – en diskussion om medieundervisning"³⁵. För att få en aktuell bild av kunskapsläget inom området medieundervisning vänder hon sig till The International Clearinghouse on Children, Youth and Media.

5.4.1 The International Clearinghouse on Children, Youth and Media

Clearinghuset³⁶ är ett internationellt forum inom forskarvärlden med ett särskilt uppdrag för att samla forskning om barn och medier, där området medieundervisning ingår. Verksamheten startade 1997 på initiativ av UNESCO och är finansierad av den svenska regeringen och UNESCO. Målet är att öka medvetenheten och kunskapen

³¹ www.sfi.se/agendam/

³² www.ur.se/ramp/medier

³³ www.tidningeniskolan.se

³⁴ www.alltarmojligt.se

³⁵ Karin Fogelberg, 2005

³⁶ MSN Encarta: "Clearinghouse: institution coordinating information interchanges: an agency that collects and distributes information"

om barn, ungdomar och medier³⁷. Man vill också ta fram relevanta underlag för beslutsfattare och stimulera till vidare forskning inom området. Ansvarig för verksamheten är Nordicom, ett nordiskt kunskapscenter för medie- och kommunikationsområdet. Nordicom är en institution inom Nordiska Ministerrådet och finns i Sverige vid Göteborgs universitet, institutionen för journalistik och masskommunikation³⁸.

Grunden för arbetet inom The International Clearinghouse on Children, Youth and Media är FN:s barnkonvention³⁹ och då särskilt de artiklar som tar upp varje stats skyldighet och barns rättigheter när det gäller medieområdet. Artikel 13 handlar om barnets rätt till yttrandefrihet. Rätten innefattar frihet söka, motta och sprida information och tankar av alla slag i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller annan form som barnet väljer. Spridandet kan ske oberoende av territoriella gränser, endast lagstiftning kan begränsa rättigheten och gäller då för att respektera andra personers rättigheter, för att skydda nationell säkerhet, folkhälsa eller allmän sedlighet.

Artikel 17 pekar på varje ratificerande stats skyldighet att medverka till att barn och ungdomar har tillgång till information från olika nationella och internationella källor, särskilt information som stärker deras sociala, andliga och moraliska välbefinnande, likaväl som deras fysiska och mentala hälsa.

The International Clearinghouse on Children, Youth and Media ger varje år ut en årsbok som sammanställer aktuell medieforskning med fokus på barn och ungdomar. Dessa årsböcker ger en mycket god bild av det samlade kunskapsläget både nationellt och internationellt när det gäller medieforskning med inriktning på barn och ungdomar och de utgör därför en mycket god bas för min kunskapsinsamling. I min läsning har jag koncentrerat mig på de delar som berör medier och undervisning.

³⁷ <http://www.nordicom.gu.se/clearinghouse.php>

³⁸ www.jmg.gu.se

³⁹ <http://www.ohchr.org/english/law/crc.htm>

Svensk översättning av barnkonventionen finns bl.a. på Barnombudsmannens hemsida med adress <http://www.bo.se/Adfinity.aspx?pageid=44>

5.4.2 Forskning inom området medier och undervisning

Medieområdet har förändrats kraftigt på kort tid och det har funnits och finns stor oro över hur barn och ungdomar påverkas av innehållet i olika medier. Kritik har funnits sedan 1980-talet när många nya distributionskanaler skapades, som t.ex. video, satellit-TV och kabel-TV. Något som särskilt diskuterats har varit hur barn och ungdomar påverkas av våldsskildringar inom medier⁴⁰.

Årsboken 2001, "Outlooks on Children and Media"⁴¹, har begreppet **Media Literacy** i fokus. Media Literacy inbegriper alla sätt att hantera, förstå och använda sig av medier. Media Literacy uppkom som begrepp i USA under 1980-talet⁴². Media Literacy skiljer sig från begreppet Media Education som kan sägas bara vara riktad mot skolans uppgift att undervisa elever om medier. Media Literacy innefattar både barn, ungdomar och vuxna och handlar om att lära sig mer om hur olika medier fungerar och påverkar våra dagliga liv⁴³. Ledande forskare inom Media Literacy använder ofta följande tre begrepp för att förklara Media Literacy:

"Media Literacy implies **having access** to the media, **understanding** the media and **creating/expressing oneself** using the media"⁴⁴.

Årsboken från 2003 har den talande titeln "Promote or Protect"⁴⁵. Forskning om medier och barn och ungdomar har förflyttats från att handla om hur man skyddar känsliga barn och ungdomar mot mediernas negativa inverkan till hur man kan stärka samma grupper genom ökade kunskaper och färdigheter inom medieområdet, s.k. media literacy. Inbegripet i "Media Literacy" är att skydd mot innehållet i mediernas negativa inverkan inte behöver innebära förbud, utan snarare handlar om att hjälpa ungdomar att tolka och aktivt välja medier och därmed bli bättre mediekonsumenter.

⁴⁰ Carlsson m.fl. 2003

⁴¹ Carlsson m.fl., 2001

⁴² Här måste det finnas en not!

⁴³ Carlsson m.fl., 2001

⁴⁴ Buckingham m.fl. 2005

⁴⁵ Carlsson, 2003

Kunskap om följande områden är nödvändig

- Mediers funktion
- Mediers byggande av världsbild och mening
- Hur medier är organiserade
- Hur man använder medier på ett vettigt sätt
- Stärka barn och ungdomars kritiska förmåga
- Stärka barn och ungdomars förmåga att uttrycka sig på olika sätt.
- Såväl praktisk som teoretisk kunskap behövs

I rapporten framkommer att det finns en ökad medvetenhet om "Media Literacy", och att medieundervisning ofta kommit att hamna utanför skolan. Boken pekar på att medieundervisning måste in i skolan, gärna från tidig ålder. Debatten om medier förflyttas från att barn och ungdomar måste skyddas från mediernas negativa inverkan mot fokus på att utveckla deras förmåga att vara kritiskt granskande, utöva demokratiskt inflytande men också att använda medier för nöjes skull.

Läraren har en viktig roll när det gäller att stödja och skydda barnet i dess identitetsskapande. Begreppet "empowerment" används för att understryka vikten av att ta kontroll över sin medieanvändning och själv använda sig av dess möjligheter. Rapporten pekar också på riskerna med att utesluta de medier som elever uppfattar som roliga. Forskningen visar också att medieundervisning inte bör fastna i de diskussioner som förs i den allmänna debatten eller vad som handlar om tycke och smak. Inte heller visa förakt för unga människors preferenser. Man konstaterar också att skolsystemen i olika länder behandlar medieundervisning väldigt olika.

Den senaste årsboken från 2006 har titeln: "Regulation, awareness, empowerment. Young people and harmful media content in the digital age". Här konstaterar Ulla Carlsson att parallellt med de traditionella massmedierna har ett interaktivt mediasamhälle växt fram och att unga människor över hela världen redan ingår i det. Olika slags informationsklyftor har växt fram, inte bara mellan fattiga och rika länder utan även mellan olika grupper inom länder baserat på inkomster, etnicitet, kön

etc.⁴⁶. Det konstateras också att man tidigare mest diskuterat skydd mot mediers skadliga inverkan i form av statliga regleringar och förbud. Idag har globalisering och avregleringar av olika slag gjort att situationen har förändrats.

Margareta Rönnberg, professor i mediepedagogik vid musikhögskolan i Piteå ger en liknande bild av utvecklingen av mediepedagogik som den som ges av The International Clearinghouse on Children, Youth and Media. Medieundervisningen har från att ha varit inriktad på estetisk fostran under 1950-talet övergått i en etisk övervakning på 60-talet, till en mer samhällskritisk fas under 80-talet. Under 90-talet dominerade de tekniska lösningarna för att under 2000-talets början fokusera på ett vidgat textbegrepp med betoning av kulturens och skapandets betydelse i skolan⁴⁷.

5.4.3 Media Literacy

Filosofie doktor Karin Fogelberg är forskare vid Institutionen för Journalistik och Masskommunikation vid Göteborgs universitet. Hon har skrivit arbetsrapporten "Media Literacy, en diskussion om medieundervisning"⁴⁸ som gavs ut av hennes institution 2005. I rapporten undersöker hon medieundervisning för samtliga åldersgrupper i Sverige. Som verktyg använder hon den internationella forskning som finns dokumenterad av bl.a. **The International Clearinghouse on Children, Youth and Media**. Eftersom rapporten har ett brett perspektiv går hon inte djupare in på den undervisning som bedrivs inom medieprogrammet.

Vad jag ser som särskilt intressant för mig är hennes definition av den goda medieundervisningen – hur ser den ut? Fogelberg slår fast att den goda medieundervisningen är undervisning som:

- Omfattar alla slag av medier.
- Ger kunskaper om mediernas historia, villkor, innehåll och betydelser.
- Utvecklar förmågan att kritiskt analysera mediebudskap i dialog mellan elevernas egna mediepreferenser och normer OCH samhällets och skolans normsystem.
- Utvecklar förmågan att producera medieinnehåll och kommunicera via medier.

⁴⁶ Carlsson m.fl., 2006

⁴⁷ Rönnberg, 2003

⁴⁸ Fogelberg, 2005

5.4.4 Läromedel inom medieområdet

Mycket av den medieforskning jag läst betonar vikten av att få människor att förstå och aktivt ta kontroll över sin mediekonsumtion. När det gäller skolelever handlar det ofta om att detta ska göras genom att använda sig av medier av olika slag, t.ex. filmproduktion eller hemsidestillverkning. Litteratur som vänder sig till pedagoger har ofta en praktisk inriktning och ägnar sig åt mediepedagogik inom ett specifikt medium, t.ex. film. Ett exempel på bok som tar upp flera olika medieområden med en mycket praktisk inriktning är Kristin Olsson och Cecilia Boresons *Medieresor*⁴⁹. Författarna vill med sin bok uppmärksamma hur man kan tillämpa mediepedagogik praktiskt och varvar det med aktuella mediefakta och analysmetoder som kan användas av pedagoger inom alla olika årskurser och ämnen. Tyngdpunkten ligger på att få eleverna aktiva och medvetna mediekonsumenter och medieproducenter genom att använda sig av olika medier.

När det gäller undervisning i medieämnet på högskolenivå finns också en mängd litteratur som bl.a. tar upp begreppet Media Literacy. W James Potter skriver i boken *Media Literacy "Taking control is what Media Literacy is all about"*. Han menar att man genom att bli mer "medielitterat" får ett mycket tydligare perspektiv på den gräns som finns mellan en persons "riktiga" värld och den världsbild som produceras av medier. Han skriver också att man genom att få djupare kunskap om medier kan skydda sig mot de delar av medievärlden som kan skada oss, har vi ingen kunskap om medier låter vi medierna sluka oss och vi konsumerar allt som produceras – gott som ont⁵⁰. Detta är dock en föreställning eller beskrivning som många skulle ha invändningar emot. T.ex. säger professor Thomas Koppfeldt i boken "Medieresor" att det inte duger att bara vara kritisk **mot** medier, utan att man måste vara kritiskt **för** medier. Han menar att det är mer användbart att säga att medierna visar **en** sorts bild och att det finns många olika bilder⁵¹.

Det läromedel jag utgått från under min VFU-period har varit *Mediekunskap*⁵² och kommunikation av författarna Hans-Erik Hallin och Jörgen Hallström. Boken är

⁴⁹ Boreson och Ohlson m.fl., 2004

⁵⁰ Potter, 2005

⁵¹ Boreson och Ohlson m.fl., 2004

⁵² Hallin och Hallström, 2000

anpassad till kursplanerna i mediekunskap och mediekommunikation. Kapitel ett startar direkt med projektarbete som en del av det praktiska arbetet inom medieområdet. Långt senare kommer kapitel om kommunikation, information, olika medier, reklam och PR. Sist ligger kapitlet om lagar, regler och avtal. De lärare jag arbetat med har själva valt att lägga upp arbetet på annat sätt och har en egen ordning för hur de använder boken. Eftersom boken dessutom är relativt gammal används den mer som ett komplement för de faktauppgifter som fortfarande är aktuella. Undervisningen utgår till stor del från den medievärld som omger lärare och elever, exempel och övningar utgår från aktuella händelser i olika mediekanaler.

En annan bok jag haft tillgång till heter m2000 – Marknadsföring i en ny tid⁵³. Även den är mycket praktiskt inriktad och går direkt på marknadsföringsprojektet även om den lägger mer tid på den förberedande och undersökande fasen. Det verkar vara en självklarhet att den unge gymnasieeleven är väl bekant med medievärlden och har kunskaper och förmåga att självständigt analysera och förstå sin medievärld. Min erfarenhet är den motsatta. Utan gedigna kunskaper om och förståelse för medievärlden är förutsättningarna att lyckas med t.ex. en marknadsföringskampanj ganska små.

⁵³ Kågerman Hansén och Bergsten, 1997

5.4.5 Sammanfattning – vad säger aktuell forskning om medieområdet och undervisning?

Forskning inom medieområdet och undervisning pekar på två viktiga områden som går in i varandra: **media literacy** och **empowerment**, dvs. att det är viktigt att öka människors kunskap, förståelse och förmåga och lust att använda sig av medier för egna syften.

Om jag försöker koppla samman medieforskningen med lärstilsmodellens krav på att användas för ett område som är nytt och svårt så måste jag själv göra den bedömningen. Mot bakgrund av vad forskningen betonar som viktigt och min egen erfarenhet under min VFU kommer jag fram till att media literacy och de delar som handlar om att utveckla den egna förmågan är viktiga, nya och svåra delar för många elever. Inte minst om man framställer området med hjälp av abstrakta modeller som t.ex. en teoretisk kommunikationsmodell. Det jag läst om mediepedagogiska projekt riktade mot gymnasieungdomar säger mig också att det just är stärkandet av ungdomars egna förmågor som står i fokus för många utvecklingsprojekt.

För att sammanfatta vad som är särskilt viktigt för medieundervisning riktad till ungdomar är det:

- att ge kunskap om **alla** olika medier.
- att ge elever kunskap om mediers historia, villkor och roller i samhället.
- att stärka elevers förmåga till kritisk granskning och att ge kunskaper i källkritik.
- att uppmuntra till egen medieanvändning och att som lärare inte vara negativ till ungdomars medieval.

De läromedel jag läst för ämnet mediekommunikation ger dock en annan bild. Läromedlen innehåller mycket fakta om hur man går tillväga för att analysera och producera ett innehåll för medier i rollen av mediearbetare. De innehåller kortfattad information om mediers villkor, men väldigt litet om hur man själv ska analysera medier för egen del eller hur man aktivt kan använda medier för egna syften. Detta kan sägas stämma väl överens med den mer sändarorienterade kommunikationsmodellen som beskrivits tidigare, mottagaren ses som passiv i förhållande till den aktive sändaren. Med utgångspunkt i vad forskningen kommit

fram till som viktiga områden att arbeta med är det tydligt att det behövs en förändring av fokus för läromedel inom medieområdet.

5.5 Tillämpning av lärstilsteori i medieundervisning

Forskning inom medieområdet och undervisning pekar på i huvudsak två delar som är särskilt viktiga att stärka: **Media Literacy** och **"empowerment"**. Jag tycker att de båda områdena går in i varandra och att empowerment är en del av Media Literacy. Skolans styrdokument pekar också på att det är mycket viktigt att stärka demokratifostran där jag tycker att ökad medvetenhet om media literacy är en nödvändig del.

Vad innebär Media Literacy i praktiken för en elev på medieprogrammets första år, i kursen mediekommunikation A?

I kursen mediekommunikation A ingår några moment som kan ses som mer grundläggande än andra, medievärlden och kommunikationsmodellen. I begreppet medievärlden, eller medielandskapet som jag kallar det fortsättningsvis, ingår kunskaper om vilka medier vi omges av, olika mediers olika funktioner, förutsättningar för mediers användning, mediehistoria, ägarstrukturer inom medieområdet och lagar och regler inom medieområdet. Dessa områden är grundstenar för kommande moment och har eleven inte förstått dessa är det mycket svårt att göra t.ex. medieanalyser eller medieval i kommande uppgifter.

Lärstilsmetoden är utformad för att vara särskilt användbar för att lära sig något nytt och svårt. Kunskapen om vikten av Media Literacy tillsammans med min erfarenhet från min VFU och mina diskussioner med mina handledare säger mig att det abstrakta ofta är svårt för många elever att ta till sig.

Det grundläggande momentet med att få eleverna att se sig själva i medielandskapet är därför särskilt lämpligt att använda för en lärstilsanpassad undervisning.

5.5.1 Hur skulle ett lektionsupplägg enligt lärstilsmetoden kunna se ut för detta moment?

I mitt upplägg har jag använt mig av det jag kommit fram till i den första frågeställningen: vad inom medieområdet är särskilt svårt och relevant att arbeta med på kursen mediekommunikation A. Som jag beskrivit tidigare har forskning inom media literacy pekat på att det inom området media och undervisning är viktigt att stärka eleverna i deras medieanvändning samtidigt som man ger kunskap om mediernas funktion och förutsättningar. Genom att använda lärstilsmetoden blir det möjligt att låta eleverna utgå från sig själva i större utsträckning än vid traditionell undervisning. Eftersom lärstilsmetoden utgår från elevernas egna styrkor kan man också anta att man genom att använda denna metod stärker dem i deras uppfattning om att den egna medieanvändningen är en viktig och relevant del av mediasamhället.

Lärstilsanpassning av momentet – eleven i medielandskapet

Jag bygger mitt upplägg på de förslag till pedagogiska verktyg som ges av Lena Boström i texten "Metoder för alla stilar, 2006", "Inläring på elevernas villkor – inlärningsstilar i klassrummet" (Lena Boström och Hans Wallenberg 2005) samt tips från hennes och kollegors projekt som redovisas på hemsidorna www.lenabostrom.se samt www.larstilscenter.se.

Förslag till upplägg för momentet "Eleven i medielandskapet"

Läraren presenterar rubriken för momentet. Hur kan man få alla på rätt spår utan att starta i den traditionella inledande föreläsningen som riskerar att stöta bort ut vissa elever redan från början?

Genom att starta med det som L Boström kallar en koosboll, en mjuk boll, kan man på ett enkelt sätt få igång elevernas tankeverksamhet när det gäller hur medielandskapet ser ut. **Ställ frågan – vilka medier använde du i morse?** Kasta iväg bollen och låt den elev som fångar den svara på frågan. Svara själv på frågan om du får bollen! Tänkbara svar som kan komma upp är: TV, Internet, SMS, MSN, mobilen, musik i mobilen, musik på radion, musik i andra medier, läsning av tidningen Metro på spårvagnen etc.

När bollen har gått runt ett tag – ändra frågan! Vilka medier använde du i helgen?
Kanske kommer det till fler som t.ex. biobesök, tidningsläsning, bokläsning etc.

När detta pågått i ca 10 minuter läggs bollen undan. Nu har de elever som haft behov att röra på sig fått utlopp för det och bör känna sig lite mindre rastlösa.

Förutsättningarna för att ge en gemensam mer teoretisk bild av dagens innehåll är bättre än vid lektionsstarten. Läraren går vidare i ämnet, nu med en mind-map⁵⁴ som han eller hon ritar på tavlan längst fram i klassrummet. Utgångsfrågan för bilden är: Vilka intressenter hittar vi bakom olika medier? Lärare och elever hjälps åt att fylla i bilden. Läraren bör vara noga med att skilja talade ord och bild åt för att inte förvirra (inte prata samtidigt som man skriver). När bilden är färdig får den vara kvar på tavlan. Nästa steg är att dela på eleverna för att de själva ska få ta reda på sin egen plats/plattform i medielandskapet. Uppgifterna är förberedda av läraren innan lektionen och bygger på att han eller hon har kunskap om den aktuella klassens sammansättning vad gäller lärstilar, klassens lärstilsprofil.

Den audiovisuella eleven

Läraren startar med en kort föreläsning på 10-15 minuter om medielandskapet för denna grupp. Eleverna får sedan skapa egna mind-maps (tankekartor) för medielandskapet med sig själva i centrum. Även dessa elever gör enskilda arbeten men sitter tillsammans i en egen del av klassrummet, eller allra helst, i ett eget grupprum. Det går också bra att skapa ett dokument med hjälp av dator. Möjlighet att använda dator bör finnas.

Utgångspunkten är informationssökning på Internet. De får också förbereda ett kort anförande att hålla för de andra, en presentation av området. När de ska presentera sina fakta har de stora pappersark och pennor i olika färger.

Den kinestetiske eleven

⁵⁴ En tankekarta är ett sätt att strukturera ett område i form av en bild. Tankekartan kan liknas vid ett träd med området i fokus och ett stort antal grenar som anger delområden. Utifrån grenarna går i sin tur kvistar som bygger på helhetsbilden. Avsikten med bilden är just att ge en helhet som bygger på det egna sättet att associera och strukturera fakta. För den som minns bilder lättare är detta ett sätt att bättre komma ihåg fakta inom ett område.

Eftersom det viktigaste för denna grupp är rörelse i inlärningsprocessen väljer jag att låta uppgiften vara en dramatisering. Gruppen får en kort skriftlig instruktion som kombineras med en muntlig genomgång av läraren. Uppgiften är att göra en dramatisering – t.ex. att beskriva en dag eller en vecka med elevens egen mediekonsumtion (vilka medier man använt sig av) eller medieproduktion (vad man själv framställt via medier) i fokus. En grupp kan göra en dramatisering och sedan få spela upp detta för klassen. Vad skiljer dem åt? Vad är lika? Man kan också tänka sig att de gör en tävling för resten av klassen med medielandskapet i fokus. Vem använder olika medier mest? Vilka kanaler känner man till? Man kan också tänka sig en fyra-hörn-övning för hela klassen. En fråga om medieanvändning ställs och rummets fyra hörn representerar fyra olika svar. Hela klassen går runt och flyttar sig beroende på hur de svarar på de olika frågorna. Målet med övningen är att få syn på sina egna och sina klasskamraters medievanor.

Den taktile eleven

Målet för denna grupp elever är att skildra medielandskapet med sig själva i centrum. Gör ditt eget medielandskap! Klipp, klistra, visa i bild hur ditt medielandskap ser ut! Till sin hjälp får eleverna konstnärligt material, tidningar, färgade pennor, klister och saxar. De gör enskilda arbeten men sitter i grupp, allra helst i ett eget grupprum. Resultatet presenteras i en utställningsdel av rummet, eleverna får själva presentera sitt färdiga material.

Om det är möjligt att anpassa ljus, ljud och temperatur för elevgruppen är helt beroende på lokalerna. Förslag på inredning är punktbelysning, formella och mer informella studieplatser, bakgrundsmusik i visst rum och tyst i ett annat. Idealet är att klassrummet anpassas efter den aktuella gruppen och att man dessutom har möjlighet att använda mindre grupprum.

5.5.2 Vilka är potentiella för- och nackdelar med ett sådant upplägg?

Fördelar med upplägget

- Eleverna lär känna innehållet i momentet utifrån sina preferenser för att lära in nytt och svårt. Undersökningen av den egna lärstilen som föregår lektionen bör

ha ökat elevens självkänsla och självkänedom.

- Eventuella fördomar om att vissa sätt är bättre att lära sig på suddas ut, alla sätt att lära sig på är bra.
- Utgångspunkten är elevens egen användning av medier – inte någon "allmän" eller anvisad utgångspunkt i medielandskapet. Genom att de själva sätts i centrum med de egna medieupplevelserna kan man anta att intresset blir större.
- Känslan för att egen påverkan är möjlig bör öka.
- Känslan av att vara delaktig i ett större sammanhang bör öka
- Kunskapen om varandras sätt att lära bör öka om eleverna får presentera sitt eget arbete för varandra.

Nackdelar med upplägget

- Tar längre tid än traditionellt upplagd undervisning som är lika för alla
- Kräver mer fysisk plats, är dock möjlig att göra i ett och samma klassrum. Kräver dock ommöblering.
- Kan bidra till en känsla av att skilja ut olika inlärningsstilar på ett negativt sätt. Känslan av att vissa sätt att lära sig är bättre än andra kanske trots allt finns kvar?
- Metoden kan framstå som barnlig eller oseriös. Traditionella akademiska inlärningsmetoder bygger mycket på att eleverna ska lyssna på sin lärare och läsa in text på egen hand. Att bryta dessa inlärningsmönster kan vara svårt och uppfattas negativt från både elever och kollegor.

5.5.1 Sammanfattning

Enligt aktuell forskning handlar de områden inom medieundervisning som ses som särskilt angelägna att undervisa om att stärka elevernas egen förmåga att kritiskt analysera medier. Orsakerna till att detta ses som angeläget är flera: demokratisk synvinkel, självförtroende, yttrande- och åsiktsfrihet. Detta är ett område som bör löpa som en röd tråd genom hela medieundervisningen, men som kanske är särskilt viktig under den första årskursen för att där lägga grunden till kommande års undervisning.

Lärstilsmetoden är en metod som ska tillämpas framför allt när något är nytt och obekant. Kritisk analys är inte något som kan ses som ett nytt moment, tvärtom är detta en process som ska ha pågått under hela grundskolan. Men om det inte fungerar? Då är det väl fortfarande nytt och svårt? Självkänedom och en tro på den egna förmågan är kunskaper och förmågor som poängteras i många sammanhang: styrdokument, skolors policys etc. Tanken med lärstilar är att både lärare och elev ska öka sin självkänedom och utveckla den egna förmågan till lärande genom att välja olika sätt för inläring.

Så vilka för och nackdelar kan man då se med ett lärstilsupplägg? Lärstilsmetodens styrka är att den har som mål att stärka elevernas syn på sin egen förmåga. På så vis förbereder man dem för att öva sin analytiska förmåga när det gäller att granska och vara kritisk mot medier. Det är också tydligt att lärstilsupplägget har en kunskapssyn som bottnar i en individuell anpassning av inläring vilket väl motsvarar läroplanens krav på individuella studieplaner. Det är också en fördel att läraren genom att han eller hon får kännedom om den egna lärstilen bättre kan förstå sin elevgrupp och därmed kan anpassa sin undervisning efter denna.

6. Slutdiskussion

Arbetet med den här uppsatsen har gett mig bra kunskaper inom mitt ämnesområde, undervisning om medier. Den har också gjort det möjligt att i teorin få göra en ämnestillämpning som jag hoppas att jag kan omsätta praktiskt under mina mediekommunikationskurser.

Har då uppsatsens upplägg tillfört någon ny kunskap? Mitt resultat kan sägas vara att jag visar på att det som forskningen pekar på som svårt och viktigt inom området media literacy mycket väl går att omsätta i praktisk undervisning med lärstilsmetoden. Att få eleven att se sig själv och sin roll i medielandskapet är en viktig del inom media literacy. Genom min tillämpning visar jag att det är möjligt att använda lärstilsmetoden för att göra ett upplägg på detta tema. Lärstilsmetodens fokus på den individuella lärstilen gör att eleven får närma sig ett komplext område på det sätt som passar eleven bäst vilket kan antas stärka eleven och väcka lust för att lära mer.

Jag tror att upplägget skulle fungera bra för de elever som går på Medieprogrammets första år. Mina egna erfarenheter tillsammans med samtal med lärare på Medieprogrammet ger bilden av att många tycker att det är svårt att ta till sig teori inom medieområdet och att kursen mediekommunikations mer teoretiska delar är svåra. Utan teoretiska grundkunskaper får de svårt att utveckla sitt praktiska arbete på ett bra sätt. Genom att använda lärstilsmetoden finns det möjlighet att försöka förändra undervisningen mot en mer individanpassad sådan.

På Munkebäcksgymnasiet finns även Samhällsprogrammet med medieinriktning. Möjligen kan ett lärstilsupplägg vara onödigt omfattande och ta lite för mycket tid för dessa elever som är mer vana vid att lära in teoretiska kunskaper. Men jag tror ändå att man kan låna delar av lärstilsupplägget för att skapa engagemang och variation i undervisningen.

Skulle jag kunna gjort mitt arbete annorlunda? Det är svårt att vara säker på om jag valt ut ett relevant område att genomföra tillämpningen på, men jag tycker att mina observationer i klassrummet ger samma bild av vad som är viktigt och svårt för dagens medieelever att ta till sig.

Jag kunde ha avgränsat mig till att ta reda på vad gymnasieelever på medieprogrammet faktiskt tycker är nytt och svårt inom medieområdet. Jag kunde ha granskat lärstilsmetoden mer ingående och visat på brister och förtjänster med denna. Men det som lockade mig med mitt ämne var just den praktiska kopplingen – hur skulle man kunna omsätta redan befintliga kunskaper?

Andra undersökningar får ta vid och utvärdera genomförda lärstilsprojekt - jag ser fram emot att få ta del av dem. Slutligen hoppas jag att lärstilsmetoden kan vara en metod som kan bidra till att komma framåt när det gäller att praktiskt genomföra den individualisering av lärandet som vi på pappret redan har infört.

Referenser

Boresson Cecilia och Olsson Kristin (2004) *Medieresor: om medier för pedagoger*, Sveriges Utbildningsradio

Boström Lena (1998) *Från undervisning till lärande*, Brain Books

(2004) *Lärande och metod*, Högskolan i Jönköping

Metoder för alla stilar (2006), material utdelat vid kurs 2007-01-19

Internetkälla: <http://www.lenabostrom.se>

Boström Lena och Hans Wallenberg (2005) *Inläring på elevernas villkor – inlärningsstilar I klassrummet*, Brain Books

Bucht Catharina och von Feilitzen Cecilia (2001) *Outlooks on Children and Media*, Nordicom

Buckingham David (2003) *Media Education, literacy, learning and contemporary culture*, Polity

von Feilitzen Cecilia (ed.) och **Carlsson Ulla** (ed.) (2003) *Promote or protect?*

Perspectives on media literacy and media regulations, Nordicom, Göteborgs

universitet (2006) *Regulation, awarness, empowerment. Young people and harmful media content in the digital age*, Nordicom

Dunn Rita (2001) *Nu fattar jag! Att hitta och använda sin lärstil*, Brain Books

Internetkällor: www.learningstyles.net samt <http://www.stjohns.edu>

Fogelberg Karin (2005) *Media Literacy; en diskussion om medieundervisning*,

Arbetsrapport nr. 25, Institutionen för journalistik och masskommunikation,

Göteborgs universitet

Fiske John (1991) *Kommunikationsteorier*, Wahlström och Widstrand

Gilje och Grimen (1992) *Samhällsvetenskapens förutsättningar*, Daidalos

Göteborgs Stad Utbildning, (2006) Arbetsrapport med diarienummer 0783/04,

Kågerman Hansén Malin och Bergsten Per-Olof (red.) (1997)

m2000 Marknadsföring i en ny tid, Liber Ekonomi

Larsson Staffan Om kvalitetskriterier i kvalitativa studier

Potter W James (2005) *Media Literacy*, Sage Publications

Rönnerberg Margareta, (2003) *Vad är Mediepedagogik?* Filmförlaget

Svedjeholm Lena och Näslund Lina *Lärstilsmodeller i teori och praktik*, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Internetkälla: <http://www.cfl.se/>

Sveriges LärstilsCenter, Internetkälla: <http://www.larstilscenter.se/>